

Birlik ve İttifakı Sağlayacak Bazı Unsurlar

Ebu Muaz el-Çubukabadî

Mukaddime

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez.

Şahadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şahadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûludur.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadınlar türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin,

günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra,

Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bidattir ve her bidat sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Birlik ve İttifakın Emredilmesi

"Gerçek şu ki, sizin ümmetiniz tek bir ümmettir; ben de sizin Rabbinizim; bu itibarla benden sakının." (Muminun 52)

"Şüphesiz ki Allah, tuğlaları birbirine kenetlenmiş binalar gibi saf olarak Allah yolunda savaşanları sever." (Saf 4)

"Hep birlikte Allah'ın ipine (İslâm'a) sımsıkı yapışın; parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişileridiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O'nun nimeti sayesinde kardeş kimseler olmuştunuz. Yine siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle açıklar ki doğru yolu bulasınız" (Al-i İmran 103)

Ayrılık ve Bölünmenin Yasaklanması

“Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti” (En'am 153)

“Allah ve Resûlüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin; sonra korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir. Çalım satmak, insanlara gösteriş yapmak ve (insanları) Allah yolundan alıkoymak için yurtlarından çıkanlar (kâfirler) gibi olmayın. Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır.” (Enfal 46-47)

“Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. İşte bunlar için büyük bir azap vardır.” (Al-i İmran 105)

El-Askerî, Suleym b. Kays el-Amirî'den rivayet ediyor: İbnu'l-Kevvâ, Ali radiyallahu anh'e sünnet, bid'at, cemaat ve fırka hakkında sordu. Dedi ki: “Ey İbnu'l-Kevvâ! Soru ezberledim, sen de cevabı iyi anla: Sünnet, Allah'a yemin olsun Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir. Bid'at; ondan ayrılmaktır. Cemaat, Allah'a yemin olsun, az da olsalar hak ehliyle bir araya gelmektir. Fırka ise çok olsalar dahi batıl ehliyle bir araya gelmektir.” Necmuddin en-Nesefî, el-Kand Fi Ahbari Semerkand (s.233) Kenzu'l-Ummal (1644)

Yine Ali radiyallahu anh şöyle demiştir: “Şayet bir kimse bütün ömrünü oruçla ve namazla geçirse, sonra (Mekke'de) rükn

ile makam arasında öldürölse, kıyamet günü elbette Allah onu, doğru yol üzerinde olduklarını düşündüğü kimselerle beraber haşreder.” (Darimi (318)

Allah’ın Katında Olan Fazilete Talip Olmak

Ebu Hureyre radiyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Dinarın, dirhemın ve kadife kumaşın kulu helak olsun. Ki o kendisine verilince razı olur (ve amel eder), verilmeyince öfkelenir (ve amel etmez). Helak olsun, mahrum kalsın, ayağına diken batsın da çıkaran olmasın. Atının geminden tutup da Allah yolunda saç başı dağılan, ayakları tozlanan kula müjdeler olsun. Ordunun ön cephelelerinde görev verilse bu görevi hoşnutlukla yerine getirir, ordunun geri hizmetlerinde görevlendirilse bu görevi hoşnutlukla yapar, izin istese ona izin verilmez, aracı olsa aracılığı kabul edilmez.” Buhari (2887)

Fevaid:

1- Nimete kavuşunca amel eden, kavuşamayınca gevşeklik gösteren kimsenin Allah’tan başkasına kulluk ettiğine dikkat çekilmiştir.

2- Allah yolunda fedakar olmanın fazileti vurgulanmıştır.

3- Allah için çalışan, amelinde ihlaslı hareket eden kimse için ön safta veya arka safta olmanın bir önemi yoktur.

4- İnsanlar indinde değersiz gibi görüldüğü halde, Allah katında değerli kullar vardır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de insanlar katında olana değil, Allah katında olana talip olmaya teşvik etmiştir.

İbadetler Hususunda İttifak:

Osman radiyallahu anh hacda Mina'da namazı dört rekat kılınca İbn Mes'ud radiyallahu anh (istirca etti ve): "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Bekr ve Ömer ile namaz kıldım, onlar iki rekat kıldılar. Şu dört rekat yerine kabul edilmiş iki rekat benim için daha sevimlidir" dedi. Sonra İbn Mes'ud radiyallahu anh cemaatle Osman radiyallahu anh gibi kılmaya kalktı. Bunun sebebi sorulunca: "İhtilaf daha kötüdür" dedi. (Ebu Davud (1960) İbn Ebi Şeybe 3/257) Abdurrazzak 2/516)

El-Esved şöyle dedi: Mina'da Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh ile birlikteydim. Osman radiyallahu anh onlara dört rekat namaz kıldırınca, namaz bittiği zaman Abdullah: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile burada iki rekat kıldım. Ebu Bekr ile iki rekat kıldım. Ömer ile iki rekat kıldım. Osman radiyallahu anh'ın de iki rekat kıldığını gördüm. Fakat bugün dört rekat kıldı." Deddi. Ben dedim ki: "Ey Ebu Abdirrahman! İki rekatten sonra selam verip, kalan iki rekati de nafil olarak kılsaydın" İbn Mesud dedi ki: "İhtilaf şeridir." (Ebu Ya'la 9/257)

Fevaid:

* Osman radiyallahu anh hilafetinin ilk yarısında kısaltıyordu. Sonradan dört rekat kılmaya başlaması hakkında iki rivayet nakledilmiştir. Bu rivayetlerden birine göre Osman

radiyallahu anh Mina'dan evlenmiş ve orada ikamete niyet etmişti. Osman radiyallahu anh'ın bu niyetini bilmeyen sahabeler ise önce Osman radiyallahu anh'ın dört rekat kılmasını eleştirmişler, fakat cemaati terk etmemek ve ihtilafa sebep olmamak için arkasında namazı da kılmışlardı. Böylece daha büyük kötülüğe sebep olmamak için diğer bir sünnete tabi olmuşlardı. Zira aksi halde bu sahabelerin cemaati terk edecek olmaları, Osman radiyallahu anh aleyhinde ayaklanmak isteyen fitneci gruplara malzeme oluşturacaktı.

Diğer rivayete göre ise Osman radiyallahu anh, hacca gelen insanların çoğalmaya başlaması ve namazların rekat sayılarını bilmeyen insanların yanılmalarına sebep olmamak için namazı tam kılmıştı. Bu iki rivayeti; yabancıların namaz rekatleri hakkında yanılmamaları için Osman radiyallahu anh'ın Mina'da ikamete niyet ederek tam kılması şeklinde cem etmek mümkündür.

Hata Eden Kimse Hakkında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Sünnetini Gerçekleştirmek Ayrılığa Mani Olur

Halid radiyallahu anh, Malik b. Nüveyre'yi huzuruna çağırtmış, Secah'a uymasından ve yanlış hareketlerde bulunup zekat vermeyişinden ötürü onu kınayıp şöyle demiştir: “Bilmez misin ki zekat da namazla aynı hükme tabidir?” Malik: “Sizin adamınız (Rasûlullah) böyle iddia ediyordu.” Halid radiyallahu anh: “O sadece bizim adamımız mıdır, senin adamın değil midir?” Böyle dedikten sonra Halid, Dırar'a emir verip:

“Ey Dırar! Şunun boynunu vurl!” dedi. Dırar da boynunu vurdu. Sonra Halid b. Velid, iki taş getirilmesini, bu taşların

yanına, üçüncü taş yerine Malik'in kafasının konulmasını ve bunlar üzerine bir kazan konularak altının tutuşturulmasını, kazanda yemek pişirilmesini emretti. Halid, bedevileri, mürtedleri ve diğerlerini korkutmak için kazanda pişirilen yemeği o gece yedi. Yemek pişinceye kadar ocağın ateşleri, Malik'in saçları arasında şuleleniyordu. Saçının çokluğundan ateş, onun saçını tüketememişti.

Ebu Katade radiyallahu anh, Halid'in böyle yapmasına itiraz etmiş ve karşılıklı olarak tartışmışlar, nihayet Ebu Katade gidip Halid'in bu uygulamasından dolayı Ebu Bekir radiyallahu anh'e şikayette bulunmuştu. Ömer radiyallahu anh de bu hususta Ebu Katade ile konuşmuş ve sonra Ebu Bekir radiyallahu anh'e: "Halid'i görevden azlet. Çünkü onun kılıcında zulüm vardır" demişti. Ebu Bekir radiyallahu anh ise, ona şu cevabı vermişti: "Allah'ın, kafirlere karşı çektiği bir kılıcı kınına sokmam." (Zubeyr b. Bekkar, el-Muvaffakiyyat (1/248) Taberi Tarih (2/273) İbn Sa'd (6/167)

Fevaid:

1- Halid radiyallahu anh, Malik b. Nuveyre'yi; Secah adlı yalancı peygambere uyması, zekatı inkar etmesi, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e hakaret etmesi gibi sebeplerle tekfir etmiştir ve bu konuda isabet etmiştir. Lakin İslam düşmanları Halid radiyallahu anh'ın Malik'in müslüman olduğu halde onun karısını nikahlamak için tekfir edip öldürttüğünü, Ömer radiyallahu anh'ın bu sebeple Halid'in recmedilmesi gerektiğini söylediğini, Halid ile atıştıklarını iddia etmişlerdir. Kaynak araştırması neticesinde bu iddiaların şialar tarafından

uydurulmuş yalan olduğu, ortaya çıkmıştır. (Bkz.: Abdurrahman ed-Dimeşkiye, Ehadisü Yahtecce Biha's-Şia (s.100)

2- Ebu Katade radiyallahu anh, Malik'in kafasını kesip ateşe attığı için Halid radiyallahu anh'i eleştirmiş ve Ömer radiyallahu anh de bu yüzden Halid'in azledilmesini istemiştir. Ebu Bekr radiyallahu anh ise Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini gözeterek Halid'i azletmemiştir. Nitekim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de Halid radiyallahu anh'ı Benî Cezime üzerine gönderdiği zaman Halid orada düzgün bir şekilde; “Müslüman olduk, Müslüman olduk.” diyemeyip te; “Eski dinimizden çıktık, eski dinimizden çıktık.” diyen esirleri öldürmüştü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de öldürülen o esirlerin diyetlerini ödemiş, hatta köpek yalağının bedelini bile onlara geri vermişti. Sonra da ellerini semaya kaldırıp: **“Allah'ım, Halid'in yaptıklarından sana sığınıyorum”** demişti. Ama bununla birlikte Halid'i komutanlıktan azletmemiştir.

3- Bu kıssada sahabenin hislerle hareket etmediklerine delil vardır. Çünkü Ömer radiyallahu anh sert tabiatli olmasına rağmen, Halid radiyallahu anh'in meşru olmayan bir ceza vermesine karşı çıkmış, Ebu Bekr radiyallahu anh ise yumuşak tabiatli olmasına rağmen, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e muhalefet etmemek için sertlikle haddi aşmış olan Halid radiyallahu anh'ı azletmemiştir.

4- Halid radiyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in övdüğü bir kimse olmasına rağmen, meşru olmayan bir iş yaptığında Ebu Katade radiyallahu anh ona karşı çıkarak eleştirmiş, Ömer radiyallahu anh de azlini istemiştir. Sufilerin Allah dostu olduklarını iddia ettikleri kimselere itiraz edilmesini

asla caiz görmedikleri gibi, kendilerinin cihad ettiklerini iddia eden harici el-Kaide mensupları da komutanlarının veya mucahidlerin eleştirilemez kimseler olduklarına inanmaktadırlar. Bu kıssada onlara da bir reddiye vardır.

Taraf Olmayıp, Arabulucu Olmayı Gözetmek

Abdurrahman b. Avf radiyallahu anh, Halid b. Velid radiyallahu anh'ı Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e şikâyet etti. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: **"Ey Halid! Bedir ehlinden olan bir kişiye eziyet verme. Eğer sen Allah yolunda Uhud dağı kadar altın versen yine de onun ameline yetişemezsin!"** dedi. Halid radiyallahu anh: "Önce onlar benim aleyhimde konuştular. Sonra da ben onlara cevap verdim!" dedi. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: **"Sakin Halid'e eziyet vermeyiniz. O, Allah'ın kılıçlarından bir kılıçtır. Allah Teâlâ onu kâfirlerin üzerine çekmiştir"** dedi. (Sahih. İbn Hibban (15/565) Ziyau'l-Makdisi (13/122)

Fevaid:

1- Sahabeler, yüzyüze halledemedikleri meseleleri, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e arz ediyorlardı. Bu günümüzde olduğu gibi arkadan şikayet ve gıybet şeklinde olmuyordu. Buna göre müslümanlar meselelerini öncelikle yüzyüze konuşup halletmeye çalışmalı, bu fayda vermediğinde muhakeme için Allah'ın kitabı ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetiyle hüküm verip sözü fayda edecek kimseye arz etmelidirler.

2- Meselelerin kendisine arz edildiği kimse her iki tarafı da dinlemeden hüküm vermede acele etmemeli, taraf olmamalı, bilakis ara buluculuğu gözetmeli, hatası sebebiyle hiçbir müslümanın faziletini yok saymamalıdır.

3- Şikayet edilen kimsenin mazeretini beyan etmesi caizdir.

İbni Mes'ud şöyle rivayet etmiştir: "Bedir gününde esirler getirilmişti. Aralarında Abbas da vardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu esirlerle ilgili olarak bana nasıl bir yol gösterirsiniz?" diye istişarede bulundu. Bunun üzerine Ebu Bekir radiyallahu anh: "Ey Allah'ın Rasulü! Bunlar senin kavmin ve ailendir. Onlara birşey yapma, bırak. Belki Allah tevbelerini kabul eder." dedi. (Ahmed, İbn Ebi Hatim, Taberani, Hakim. Hakim bu hadis için sahih dedi. Tirmizi 1714, 3085, Mecmau'z-zevaid: 6/86-87 Ebu Ya'la.)

Ömer radiyallahu anh de şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasulü! Bunlar seni yalanladılar. Seni ülkenden attılar, seninle savaştılar. Bırak da onların boyunlarını vuralım."

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara birşey söylemeden içeri girdi. Daha sonra dışarı çıktı ve şöyle buyurdu: **"Ey Ebu Bekir! Senin gibisi tıpkı İbrahim aleyhi's-selâm gibidir. Çünkü o şöyle demişti: "... Artık bundan böyle kim bana uyarsa o bendendir, kim bana karşı gelirse (o da Senin merhametine kalmıştır), şüphesiz Sen bağışlayan, esirgeyensin."** (İbrahim: 36) **"Ey Ömer! Senin gibisine gelince, o da tıpkı Nuh (aleyhi's-selâm) gibidir. O da şöyle demişti:**

“... Rabbim! Yeryüzünde kafirlerden tek bir kişi bırakma.”
(Nuh: 26) (İbn Münzir)

Onlardan herbiri fidye karşılığında serbest bırakıldılar. Bir kısımda da öldürüldü. İşte bunun üzerine haklarında şu ayet nazil oldu: **“Yeryüzünde ağır basıp küfrün belini iyice kırıncaya kadar hiçbir peygambere esir sahibi olmak yakışmaz...”** (Enfal: 67)

Enes hadisinde ise şu ayetin indiği bildirilmiştir: **“Eğer Allah'tan (yanılma ile verilen hükümlerden ötürü azab etmemek hakkında) verilmiş bir hüküm geçmemiş olsaydı, aldığınızdan dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu.”** (Enfal 68) (Ahmed, Mecmaü'z-zevaid.)

İbni Ömer hadisinde ise, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer radiyallahu anh ile karşılaştı ve şöyle buyurdu: **“Neredeyse, sana muhalefetten dolayı bize bir şer (kötülük) dokunacaktı.”**

Yine İbni Ömer radiyallahu anhuma'dan gelen bir rivayette Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlar: “Neredeyse Hattab'ın oğluna (Ömer'e) muhalefetten ötürü bize bir azap dokunacaktı. Eğer bir azap inseydi, Ömer dışında kimse kurtulamazdı.” (Hakim: 2/329, Ebu Nuaym, İbni Münzir, İbni Merduyeh. Hakim "isnadı sahihtir" demiş, Zehebi de ona katılmıştır.)

Bu meselede doğru olan Allah'ın Kitabında kesin bir şekilde bildirdiği gibi Ömer'in (radiyallahu anh) düşüncesi, hatalı olan da Ebu Bekir'inkidir. Eğer Allah (Azze ve Celle) ve Rasulü

(sallallahu aleyhi ve sellem) için nasihatta bulunan Ebu Bekir Sıddık (radiyallahu anh) hakkında, ictihadda bulunduğu bir konudan dolayı böyle bir uyarı söz konusu olmuşsa, (bu konudaki hüküm açık bir şekilde belli olduktan sonra) kendi yakınlarına karşı, sırf dünyevi bir maksatla ilgi duyanlar hakkında ne demeli?

Kafir ve münafıklara nasihata kalkışanlar, onlara yumuşaklık gösterenler, sıkıntılarını giderenler, cezalarının kaldırılmasını savunanlar, hem de şer'i hiçbir dayanakları olmaksızın sırf dünyevi sevgiyle böyle yapanlar için ne söylenmeli? Kaldı ki, böyle davrananların bu yaptıklarında Allah (Azze ve Celle) rızası hiç söz konusu değildir.

Batıl Konuşsa ve Bâtıl İşlese Dahi Müslümana Tahammül

Zuhrî dedi ki: “Halk, “Abdullah b. Huzafe şakacıdır, batıl söz söylüyor” diye onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e şikâyet ettiler. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: “**Abdullah b. Huzafe’nin yakasını bırakınız! O Allah ve Rasûlünü sever**” dedi (İbn Asakir (27/360), Zühri’den munkatı)

Ömer radiyallahu anh’den: “Bir adam sarhoş olarak getirildi ve ona içki haddi ugulandı. Sahabelerden birisi: “Allah ona lanet etsin, içki içtiği için ne kadar çok getirildi” dedi. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “**Ona lanet etme, zira o Allah’ı ve rasulünü seviyor**” buyurdu. (Buhari 6780)

Mahmud b. Rebi radiyallahu anh’den: “...Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: cemaate gelmemesi sebebiyle “Malik

b. Duhayşin nerede?” diye sormuştu. Birisi: “O münafık Allah’ı ve rasulünü sevmez” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: **“Öyle deme, nereden biliyorsun belki o la ilahe illallah derken Allah’ın vechini dileyerek söylemiştir.”** (Buhari 425, 6938 Muslim 33)

Fevaid:

1- Çirkin olan fiillere Allah için kızılması, bu fiillerin sahiplerine lanet etmeyi gerektirmez.

2- La ilahe illallah diyenlerin bu sözde samimi olup olmadıklarına hükmetmek Allah’a aittir.

3- Müslümanın, Allah ve rasulünü seven, itaat eden müslümana tahammül etmesi gerekir.

İnsanların Dinden Uzaklaşacağı Vehmiyle Müslümanları Gücendirmemek

Aiz b. Amr radiyallahu anh’den: “Ebu Sufyan (ki o sırada Hudeybiye anlaşmasında kafir olarak esir edilmişti), Selman, Suheyb ve Bilal’in yanından geçti. Bir kaç kişi daha vardı. Onlar: “Allah’ın kılıçları, Allah’ın düşmanının boynuna bir türlü isabet etmedi!” dediler. Ebubekir radiyallahu anh: “Siz Kureyş’in şeyhi ve önderi olan bir kişi için mi bunu söylüyorsunuz?” dedi. Böylece Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi ve durumu haber verdi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: **“Ey Ebabekir! İnşaallah onları öfkelen­dirmemiştir. Eğer onları öfkelen­dirmişsen Rabbini öfkelen­dirmiş olursun”** buyurdu. Bunun üzerine Ebubekir onlara gelerek: “Ey kardeşlerim! Sizi öfkelen­dirdim mi?”

dedi. “Hayır, Allah senden razı olsun ey kardeşimiz!” dediler. (Muslim (2504) Ebu Nuaym Hilye (1/346))

Fevaid:

* Müşrik veya bidat ehli birisine hakaret etmesinden dolayı bir müslümanı eleştirmenin, İslam davetine icabet etmemiş biri sebebiyle, davete icabet etmiş olan birini üzmenin çirkinliği vurgulanmıştır. Üstelik Ebu Sufyan ileride müslüman da olmuştur. Buna rağmen Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Sufyan’a müşrik olduğu sıralarda “Allah’ın düşmanı” diyen ashabını eleştirmemiş, bilakis buna karşı çıkan Ebu Bekr radiyallahu anh’ı Allah’ı öfkelenlendirmiş olmakla korkutmuştur. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bizzat kendisi, müşriklerin ileri gelenlerini davet ettiği esnada, kendisine o sırada önemi daha düşük bir mesele sormak için gelen İbn Umri Mektum radiyallahu anh’e yüz vermediği için Abese suresinin ilk ayetleri nazil olmuş, böyle bir tavır Allah Azze ve Celle, rasulünden dahi kabul etmemiştir. Bu sebeple, sapıklık ve şirk ehline sert sözler söyleyen müslümanları, üslupsuzlukla eleştirenlerin öncelikle müslüman kardeşlerini gücendirmemeyi gözetmeleri gerekir.

* Kafirleri dinden uzaklaştıracakı veya hidayete mani olacağı endişesiyle hak sözü söyleyene veya hakka uygun amel edene karşı çıkılmaz. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **“Yahudi ve Hristiyanlara selama siz başlamayın. Onlardan biriyle yolda karşılaşırsanız onları yolun dar yerine sıkıştırın.”** (es-sahiha 704) Müslim, Edebu’l-Mufred’de Buhari, Ahmed ve başkaları Ebu Hureyre radiyallahu anh hadisinden merfu olarak rivayet ettiler.)

Muhakkak ki sünnete sarılmak müslümanın azınlık ve garip kalmasını beraberinde getirecektir. Ebu Ubeyd Kasım b. Sellam rahimehullah şöyle demiştir: “Sünnete sarılan kor avuçlamış gibidir. Bugün bana göre bu, Allah yolunda kılıç vurmaktan daha faziletlidir.” (Tarihu Bağdad (12/410)

Buhari şöyle demiştir: “Müslümanların en faziletlisi insanlar arasında öldürülmüş bir sünnete davet eden kimsedir. Sebat edin ey Sünnet ehli! Şüphesiz sizler azınlıksınız.” Muslim, Sahih’inde Ebu Hureyre radiyallahu anh’dan merfu olarak rivayet ediyor: **“İslam garip olarak başladı, tekrar başladığı gibi garip haline dönecektir. Gariplere müjdeler olsun!”** Bir rivayette: **“Onlara isyan edenler, itaat edenlerden fazladır”** şeklinde geçer.

Hak Ehliyle Batıl Ehli Arasında Ayrım Gözetmek

el-Mikdad b. el-Esved radiyallahu anh rivayet ediyor: “Allah’a yemin olsun, Allah, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’i peygamberlerini gönderdiği fetret ve cahiliye dönemleri içinde en şiddetli olanında gönderdi. Putlara ibadetten daha üstün bir din görmüyorlardı. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem hak ile batılın, baba ile evladının ayırıcısı olarak geldi. Öyle ki kişi babasının, çocuğunun veya kardeşinin kâfir olduğunu görüyordu. Nitekim Allah onun kalbindeki kilidi imana açmıştı. O halde ölse cehenneme gireceğini biliyordu. Sevdiği kimse cehennemlik iken sevinemezdi. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve nesillerimizden gözlerimizin bebeği iyi insanlar ihsan et.”** (Furkan 74)” (Ahmed (6/2-3) El-Elbani es-Sahih (2823)

Fevaid

Şeyh el-Elbani bu hadisin açıklamasında şöyle der: “Bu hadiste ayrımın bizzat kınanmış olmadığına açık bir delil vardır. Bazı insanlar, Kitap ve sünnete davetten ve Kitap ile sünnete muhalif sonradan çıkarılan şeylerden sakındırılmasından nefret ettirerek bunun vaktinin gelmediğini gerekçe gösteriyorlar. Bu davetin insanları uzaklaştırdığını ve insanların aralarını ayırdığını iddia etmeleri hak davet konusunda büyük bir cahilliktir. Her zaman ve her yerde bu davetin karşısındaki muhalefet ve çekişmeler, Allah Teâla’nın halk üzerindeki sünnetidir. Allah’ın sünnetinde değişiklik olmaz. **“Eğer Rabbin dileseydi, insanları tek bir ümmet yapardı. Oysa işte ihtilaf edip durmaktadırlar. Ancak Rabbinin merhamet ettikleri, (bu ihtilaftan) istisna teşkil ederler”** (Hud 118-119) (es-Sahiha 6/322)

* Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Müşriklerin Allah’tan başka yalvardıkları putlara sövmeyin ki, onlar da haddi aşarak bilmeden Allah’a sövmesinler.”** (En’am 108) Bu ayet, şirk ve bid’at ehlinin önderlerini reddeden müslümanları eleştirmek için delil getirilmektedir. Lakin bâtıl ehlini reddetmekle, müşriklerin putlarına sövmek arasında bir alaka yoktur.

İbn Abbas radiyallahu anhuma bu ayet hakkında şöyle demiştir: “Müşrikler dediler ki: “Ey Muhammed! İlahlarımıza sövmeye son ver! Yoksa biz de senin rabbini hicvedeceğiz” Bunun üzerine Allah onların, ilimsiz olarak düşmanlık edip Allah’a sövmemeleri için onların putlarına sövmeyi yasakladı.” (Taberi 12/33-34)

Putlara söverek Allah’a sövülmesine sebep olmak başka şey, bâtil ehline reddiye verip onları hicvetmek başka şeydir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, müslüman şairlerin müşriklerin ileri gelenlerini hicvetmeleri için mescidde minber kurdurmuş, onları teşvik etmiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem müşriklerin ileri gelenlerinin isimlerini de zikrederek bir ay boyunca kunut yapmış ve onlara lanet etmiştir. Tebbet suresi Mekke döneminde nazil olmuş, bu sureyi okumakla müslümanlar müşriklerin önderlerinden Ebu Lehebe ve karısına beddua etmişlerdir.

Hak Ehline Yumuşak, Bâtil Ehline Sert Davranmak

İbn Abbâs radiyallahu anhuma'dan: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye yılında, hac kurbanları arasında bir de, Ebû Cehil'e ait olan ve başında gümüşten bir halka bulunan kurbanlık bir deve gönderdi. Müşrikleri bununla öfkeliendiriyordu.” (Ebû Dâvud (1749) Ahmed (1/261) İbn Huzeyme (2898) Hakim (1/639) Beyhaki (5/185) Taberani (11/92) Şeyh el-Elbani ve Şeyh Muqbil: “Hasen” demişlerdir.)

Fevaid:

Hadiste söz konusu edilen Ebû Cehil'e ait deve Bedir savaşında ganimet olarak müslümanların eline geçmiş ve ganimetlerin taksimi neticesinde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in payına düşmüştü. Müşriklerin bu deveyi görünce kızmalarının sebebi kendilerine Bedir savaşındaki yenilgilerini hatırlatmasıdır.

* Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e hitaben gelen şu ayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in müslümanlara karşı tavrı hakkındadır: **"Allah'ın bir rahmeti dolayisiyledir ki, sen onlara karşı yumuşak davrandın; eğer kaba, katı kalbli olsaydın, elbette etrafından dağılır giderlerdi. Bu itibarla onları bağışla ve onlar için Allah'tan mağfiret dile; işlerinde de onlara danış. Bir şeye azmettiğin zaman da, Allah'a güven. Allah, şüphesiz (kendisine) güvenenleri sever."** (Al-i İmran 159) Ayetin devamındaki **"Onlar için bağışlanma dile ve işlerinde onlara danış"** kavli ayetin iman etmiş sahabeler hakkında olduğunu açıkça göstermektedir. Zira müşrikler için bağışlanma dilemek ve onlara danışmak caiz değildir.

Nitekim müslümanların özellikleri şöyle anlatılır: **"Muhammed Allah'ın Rasûlüdür. Onun beraberinde bulunanlar, kâfirlere karşı sert, kendi aralarında da merhametlidirler. Onları, rûkû ve secde ederek Allah'ın lütuf ve rızasını aradıklarını görürsün. Onların alâmetleri, yüzlerindeki secde eseridir. Bu, onların Tevrat'ta anlatılan vasıflarıdır. İncil'deki vasıfları ise, filizini vermiş bir ekin gibidir ki, onu kuvvetlendirmiş, o da ekicilerin hoşuna gidecek şekilde kalınlaşmış ve gövdesi üzerine dikilmiştir. Mü'minlerin böyle olması da, kafirleri onlara karşı öfkelendirmek içindir. Allah, onlardan îman edip sâlih amel işleyenlere mağfiret ve büyük bir mükâfat va'detmiştir."** (Fetih 29) Görüldüğü gibi, kafirleri öfkelendirmek matlup bir iştir.

* Musa aleyhi's-selâm'ın Firavuna yumuşak söz söylemekle emrolunmasına gelince, yumuşak söz söylemek, hakkı söylememek demek değildir. Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **"Cihadın en üstünü zalim**

sultan karşısında hakkı söylemektir.” (Ebu Davud 4344)
Tirmizi (2174) İbn Mace (4011)

Allah için nefret etmek, İslâm davasını ve nasihati başkalarından gizlemek ve onları, hatırlatmada bulunmadan veya uyarmadan günah batağında bırakmak anlamına gelmez. Bundan dolayı, iyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamak, sapanları doğru yola ulaştırmaya çalışmak, onlara acımak, onların itaat ve hidayet kapılarından girmelerini samimîyetle istemek gerekir.

Bu ancak, nefislerin onların kapılarından girmeleriyle gerçekleşir. Yüce Allah, kendi yoluna davetin işaretlerinin; hikmet, güzel nasihat, en doğru için, en güzel olanla tartışma olduğunu belirtti. Yüce Allah şöyle buyuruyor: **‘Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütte çağır; onlarla en güzel şekilde tartış; Rabbin kendi yolundan sapanları daha iyi bilir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilir.’** (Nahl, 125)

Anormal nefisler ve katı kalpler ancak şefkat göstermekle ve ciddiyetle yumuşar. Bundan dolayı (Allah) Mûsâ (aleyhisselâm) ile Hârûn (aleyhisselâm)’ı Mısır’ın tâgûtuna ve firavununa gönderdiğinde, onlara Rabbânî direktif şöyleydi: **‘Sen ve kardeşin, ayetlerimle gidin; beni anmakta gevşek davranmayın. Firavun’a gidin, doğrusu o azmıştır. Ona yumuşak söz söyleyin, belki öğüt dinler veya korkar’** (Tâhâ, 20/42-44)

Kur’ân ayetlerindeki bu tavır, Yüce Allah’ın şu sözüyle çelişmez: **‘Ey Nebî! İnkârcılarla ve münafıklarla savaş; onlara karşı sert davran. Varacakları yer cehennemdir ve ne kötü dönüştür.’** (Tevbe, 9/73)

Emredilen sertlik, iki durumda söz konusudur. Birincisi: Savaş durumunda. Bu, şiddet ve sertlik gerektiren bir durumdur. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmuştur: ***‘Ey iman edenler! Yakınızda bulunan inkârcılarla savaşın; sizi kendilerine karşı sert bulsunlar. Bilin ki Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir’*** (Tevbe, 9/123)

İkincisi: Davet kendilerine ulaşan ve savaşla cevap veren kâfirlere, hak yoldan çıkan bid’atçı ve sapık şüphe sahiplerine cevap verme durumunda. Yüce Allah şöyle buyuruyor: ***“Onlara ‘Allah’ın indirdiğine ve Rasûl’e gelin’ dediği zaman, münâfıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün. Başlarına kendi işlediklerinden dolayı bir musibet çattığında sana gelip: Biz, ‘iyilik etmek ve uzlaştırmaktan başka bir şey istemedik’ diye de nasıl Allah’a yemin ederler? İşte bunların kalplerinde olanı Allah bilir. Onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver, kendilerine etkili sözler söyle.”*** (Nisâ’, 4/61-63)

Böylece, davetin başından sonuna kadar yumuşaklıkla olacağını, sertliğin savaşla sınırlı olduğunu iddia eden bazı âlimlerin görüşlerinin yanlış olduğu ortaya çıkmış oluyor. Şayet durum böyle olsaydı, Rasûlüllâh (sallallahu aleyhi ve sellem)’in müşriklere yaptığı gibi, münâfıklarla da savaşması gerekirdi. Fakat böyle bir şey olmamıştır. Yine anlaşıldı ki, onlara cevap verme, batıl görüşlerini açıklama, şüphelerinin yanlış olduğunu gösterme ve bid’atlarını yok etmeyi de içine alması için sertlik esnek tutuluyordu. Selefi Sâlihîn de böyle yapıyordu.

Rabbin itaatine ve Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)’in Sünneti’ne uygun davranan bilsin ki; davette yumuşaklık; yağcılık değildir ve bu dinden bir şeyde; kolaylaştırma bahanesiyle heva

ve şehvetlere uygun şekilde taviz vermek anlamına gelmez. Yine edebî ifadeyle ve kesin delile göre sertlik; sövmek, hakaret ve küstahlık etmek değildir!

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Dinin düşmanların iki türdür: kafirler ve münafıklar. Allah, nebisine her iki grupta da cihad etmesini emrederek şöyle buyurmuştur: **“Kafirlerle ve münafıklarla cihad et ve onlara sert davran”** (Tevbe 73) zira Münafık toplulukları kitaba aykırı bid’atler çıkarmakta ve insanlara onu karışık göstermektedirler. İnsanlar kitabın bozulması ve dinin değiştirilmesini fark edemiyorlar. Nitekim bizden önceki kitap ehlinin dini, o dinin mensuplarının karşı çıkmadıkları tebdiller (dinde değişiklikler) ile bozulmuştu. Bidatçi topluluklar münafıklar olmasalar da münafıkları dinlemişler ve durumları onlara karışık gelmiş, onların kitaba aykırı sözlerini hak zannetmişler ve böylece münafıkların bidatlerine davet eden kimseler haline gelmiştir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“Eğer sizinle birlikte (savaşa) çıksalardı sizi bozmaktan başka bir işe yaramazlar, içinizde fitne çıkarmak için hemen aranızda sokulurlardı; zira içinizde onlara kulak veren kimseler vardı. Allah, zalimleri hakkıyla bilendir.”** (Tevbe 47)

Yine onların durumlarını açıklamak zorunludur. Hatta onların fitnesi daha büyüktür. Zira onlarda, kendilerine dostluk gösterilmesini gerektiren iman vardır fakat münafıkların dini bozmak için çıkardıkları bidatlere girmişlerdir. Bu bidatlerden sakındırılması zorunludur. Bu husus onların isimlerini ve şahıslarını zikretmeyi de gerektirebilir. Hatta şayet bu bidatleri bir münafıktan almış olmasalar da bunların dinden olduğu için hidayet ve iyilik olduğunu söylerler. Şayet durum böyle

olmasaydı bile yine onun açıklanması gerekirdi. Bu yüzden hadis ve rivayet hususunda hata eden, görüş ve fetva hususunda hata eden ve zühd ve ibadet hususunda hata kimselerin durumlarını açıklamak farzdır. Hata eden kişi hatası bağışlanmış ve içtiihadından dolayı ecir almış bir müçtehit dahi olsa dahi durum böyledir. Kişinin kendisi söz ve ameliyle muhalefet etse dahi, Kitap ve sünnetin delalet ettiği söz ve ameli açıklamak zorundadır.” İbn Teymiyye el-Fetava 28/231-232)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, **“Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) arkadaşlarını öldürüyor dedirtmem”** buyurarak münafıkların öldürülmesini yasaklamıştır. Bizim de sünnete uyarak münafıkları öldürmekten uzak durmamız gerekir. Lakin bu gerekçeyi genelleştirerek Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yapmış olduğu veya müsaade ettiği şeyi terk etmemiz gerekmez. Nitekim Sahabenin menheci bu şekilde devam etmiştir. Onlar sırf Allah rasulünde gördükleri şeyi terk etmemek için, bazılarının artık gereksiz ve anlamsız olduğu gerekçesiyle harvele yapmayı terk etmemişlerdir. Harvele, hac esnasında say yaparken, müşriklere karşı heybetli görünmek için hızlı ve çalımli hareket etmektir.

Konuşma Edeplerinden:

Hikmet sahiplerinden biri oğluna şöyle nasihat etti:

"Ey oğlum! Güzel konuşmayı öğrendiğin gibi, güzel dinlemeyi de öğren. İnsanlar senin konuşmaktan çok dinlemeye olan hırsını bilsinler. Yapmaktan vazgeçmen gereken şeyleri

söylemekte acele etmekten sakın. Ta ki insanlar senin yapmayacağını bir şeyi asla söylemeyeceğini bilsinler."

Dediler ki şunlar güzel edeptendir:

- * Kimseye konuşma ile galip gelmemek,
- * Başkasına sorulan soruya onun adına cevap vermemek,
- * Bir şey anlatıldığında o konuda tartışmamak ve lüzumsuz yere o konuya dahil olmamak,
- * Anlatılan şeyi bildiğini göstermeye çalışmamak,
- * Arkadaşınla konuştuğunda onu delil ile muaheze etmek ve ona bir çıkış yolu bırakmak
- * Ona karşı zafer kazanma edalarına girmemek
- * Ve güzel konuşmanın öğrenildiği gibi güzelce dinlemeyi de öğrenmek (İbn Abdirabbih el-Endulusî, Te'dîbu'n-Nâşiîn Biedebi'd-Dunya ve'd-Dîn (s.71-72)

Batıl Ehline Yumuşak Davranmak Onlara Meyletmeye Götürür

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **"Onlar, senin kendilerine yumuşak davranmanı arzu ettiler. O zaman onlar da sana yumuşak davranacaklardı."** (Kalem 9)

Mucahid rahimehullah bu ayet hakkında dedi ki: “Onları ilahlarına bıraksaydın, onlar da seni üzerinde bulunduğun hakka bırakacak ve kendilerine meylettireceklerdi.” (Taberi 23/534)

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: **“Zulmedenlere meyletmeyin; aksi halde ateş size de dokunur. Sizin için Allah'tan başka hiçbir dost yoktur. Sonra yardım da göremezsiniz”** (Hud 113)